

Transgresarea prescripțiilor bisericii: practici religioase în Transilvania medievală târzie și modernă timpurie

(Proiect PN-II-ID-PCE-2011-3-0359)

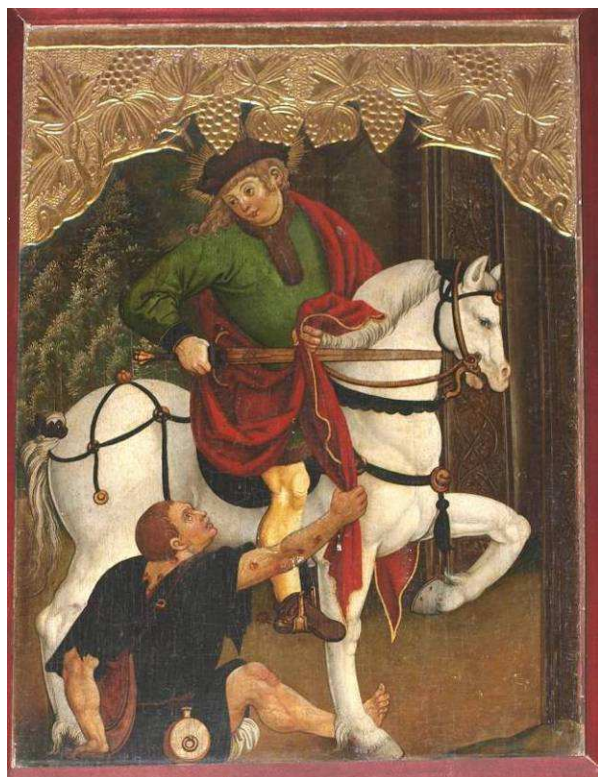
NEWSLETTER

2015

ACTIVITĂȚI CONFERINȚE, WORKSHOP-URI

Conferință: *Via Sancti Martini. Călătoriile în spațiu și în timp ale Sfântului Martin*, Szombathely, 15-17 aprilie 2015

Mária Lupescu Makó, *Locurile de cult ale Sfântului Martin în Transilvania*

Sf. Martin pe polipticul din Fișer

Cultul episcopului Sfântul Martin, poreclit cel din Tours, este unul dintre cele mai vechi în Panonia, fiind atestată încă înainte de descălecarea maghiarilor. Cultul celui considerat și cel de al treisprezecela apostol a continuat și în perioada Arpadiană. După lupta victorioasă împotriva unchiului său, Koppany, regele întemeietor de țară, Sfântul Ștefan, în semn de recunoștință pentru intercesiunea Sfântului Martin a întemeiat abația cu același nume de la Pannonhalma și a ordonat pictarea imaginii Sfântului Martin

pe steagurile sale. Rolul de protector al țării al Sfântului Martin nu a fost însă exclusiv în Ungaria în perioada Arpadiană. Alături de acesta, în rol asemănător apare și Sfântul Gheorghe, precum și Fecioara Maria, iar de la sfârșitul secolului al XII-lea acestora li se alătură și Sfântul Ladislav. Cu trecerea timpului, cultul Fecioarei devine primordial, cele ale sfinților Martin și Gheorghe ajungând în planul secund. Rolul de patron al Regatului Maghiar al Sfântului Martin poate fi subliniat și prin hotărârile sinodale și liturgia medievală maghiară. Prin urmare, sursele istorice, artistice, literare, lingvistice și etnografice deopotrivă sugerează o largă răspândire a cultului acestui sfânt în întreg Bazinul Carpatic în perioada medievală. Un aspect important al răspândirii cultului său îl reprezintă numărul mare de patronime și nume de localități ce poartă numele de Martin. Scopul prezentării este acela de a evidenția diferitele aspecte ale cultului Sfântului Martin în Transilvania medievală, o atenție deosebită fiind dată analizei patronimelor și denumirilor de localități.

http://videotorium.hu/hu/recordings/details/10477,Erdelyi_Szent_Marton_kultuszhelyek

Sf. Martin pe polipticul din Sighișoara

Ovidiu Ghitta a ținut o prelegere *Egy "szabálytalan" összeírás tanulságai. Simon, tományi görög katolikus lelkész konskripciója 1773-ból* la Magyar Tudományos Akadémia, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, Budapest), 13 februarie 2015.

Ca invitat al Institutului de Istorie al Academiei Maghiare, în februarie am susținut la Budapesta o conferință despre aspectele identitare (identitate religioasă, regională, etnică, lingvistică) relevante de o conscripție din anul 1773, întocmită de preotul greco-catolic român din satul Tămaia (comitatul Satu Mare). Parohul s-a abătut evident de la norma, de la regula, impusă de stat în realizarea conscrierii generale a populației din Ungaria habsburgică, ceea ce face ca documentul său să fie mai bogat în detalii, mai generos în transmiterea unor amănunte despre comunitatea păstorită, pe care autoritățile guvernamentale nu le avuseseră în vedere. La propunerea directorului institutului, profesorul Fodor Pál, textul conferinței va fi publicat în acest an în revista "Történelmi Szemle".

Conferința internațională: **Erdély történetével kapcsolatos kutatások helyzete napjainkban (16-19. század)** (Stadiul cercetărilor legate de istoria Transilvaniei în zilele noastre, secolele XVI-XIX), organizată de Institutul de Istorie și Școala Doctorală a Universității Eszterházy Károly, Eger, Ungaria, 5-6 Noiembrie 2015.

<http://ujkor.hu/content/konferencia-erdely-tortenetevel-kapcsolatos-kutatasok-helyzete-napjainkban-16-19-szazad-eger>

Mária Lupescu Makó, *Egy régi-új forrástípus kutatása: testamentumok. Erdélyi körkép* (Cercetarea unui izvor vechi și nou: testamentele. Panoramă transilvană)

Prelegerea a avut ca scop prezentarea cercetărilor legate de testamente din Transilvania din ultimii 25 de ani. În prezentare, am arătat care au fost cele mai importante metode de analiză legate de acest izvor în istoriografia occidentală, și în ce fel au fost ele prezente în cea maghiară și română. O importanță deosebită am acordat prezentării diferitelor aspecte ale cercetării transilvane privind testamentele, evidențiind în ce scop au fost ele utilizate: pentru surprinderea sentimentului carității în societatea transilvăneană, pentru identificarea cultului anumitor sfinți, pentru nașterea anumitor cutume cum ar fi donațiile pentru mântuirea sufletului sau pentru cunoașterea diferitelor aspecte ale culturii materiale, a vieții spirituale, sau a relațiilor familiare.

https://www.youtube.com/watch?v=0tCV-vmZB0E&list=PLEcj-NxGCjMkO0txYkEy0Vz8ASG5MrJD_&index=2

Biserica evanghelică din Sibiu

Congresul Internațional Medieval din Leeds (Marea Britanie) 6-9 Iulie 2015 cu tema *Reform and Renewal*.

Mária Lupescu Makó, *Reînnoire după reformă în Transilvania medievală*

Pentru Biserică, secolul al XV-lea a fost o perioadă a marilor reforme. Întreaga viață ecleziastică a fost marcată de intenția enunțată la Conciliul de la Konstanz de a reforma Biserica *in capite et in membris*. Regatul maghiar nu era o excepție în această tendință generală. În a doua parte a secolului al XV-lea familia Huniazilor (Ioan și fiul său, Regele Matthias) au susținut constant reformele din sfera ecleziastică. Reformarea conventelor mendicante a început la mijlocul secolului al XV-lea și a beneficiat de suportul guvernatorului Ioan Hunyadi. Implicarea laicului în acest reforme și efectele mișcării observante în rândul mendicanților în partea estică a regatului, mai exact în Transilvania va constitui tema acestei lucrări.

Retablu din Seliștat

Writing and Society in Transylvania 13th-17th Centuries

Conferință Internațională, Cluj, 17-18 Septembrie, 2015

Măria Lupescu Makó, *Zis și scris: Oralitate și scriere în testamente*

Practica testamentară din Evul mediu târziu și epoca premodernă a fost rezultatul dezvoltării graduale a mai multor sisteme legale, servind intereselor diverselor grupuri sociale, motiv pentru care deseori s-au contrazis între ele. Importanța acestui proces rezidă în faptul că încă de la o etapă timpurie, ambele, atât scrierea cât și oralitatea, au fost prezente în redactarea testamentelor. Însă, cu toate că rolul scrierii a crescut, aceasta nu a devenit niciodată exclusivă. Formele și practicile orale au fost păstrate în formularea și executarea testamentelor chiar și până în zilele noastre. Prin urmare, testamentele în mod special sunt exemple foarte bune pentru investigarea coexistenței și combinării comunicării orale și scrise într-o situație extremă și inevitabilă pentru individ – testatorul, și crucială pentru comunitate – urmașii. Acest lucru am încercat să-l reliezăm prin analiza testamentelor nobiliare din Transilvania secolului al XVI-lea. Deasemenea, am acordat o atenție sporită diferitelor aspecte ale scrierii în procesul de redactare a testamentelor.

Ciprian Firea, *Scris și public în Transilvania Evului Mediu târziu. Câteva exemple de scriere monumentală și semnificațiile lor*

Lucrarea și-a propus să analizeze câteva exemple de inscripții medievale și renașcentiste din punctul de vedere al relației dintre monument (și obiectul de artă) și public. Comunicarea a încercat să estimeze valoarea adăugată de inscripție obiectului de artă.

COLOCVIUL NAȚIONAL PUTEREA CUVANTULUI, A EXEMPLULUI ȘI A SIMBOLULUI, IAȘI, 29 OCTOMBRIE 2015

(<http://www.uaic.ro/event/colocviului-national-puterea-cuvantului-a-exemplului-si-a-simbolului/>)

Ciprian Firea, *Simboluri și programe heraldice în Transilvania evului mediu târziu – câteva deschideri*

Heraldica medievală, între alte funcțiuni, a avut și rolul de a răspunde necesităților de auto-reprezentare a deținătorilor de blazon. Puterea și simbolistica prezenței blazonului în spațiul public a devenit un domeniu de cercetare tot mai frecventat în ultima vreme. Prezentarea de față și-a propus să analizeze câteva steme și programe heraldice medieval-târzii din Transilvania din punct de vedere al „vizibilității” și al impactului lor asupra publicului din epocă. Analiza se bazează pe o serie de blazoane aparținând unor personalități marcante din Transilvania la sfârșitul secolului al XV-lea și începutul secolului următor. Sunt discutate de asemenea și câteva blazoane descoperite sau atribuite de curând.

Biserica evanghelică din Rupea

CERCETĂRI DE TEREN

Cu scopul de a consolida demersul științific implicat de acest proiect, în 30-31 iulie 2015, Maria Crăciun și Ciprian Firea au efectuat o cercetare de teren în următoarele localități: Sibiu – Turnișor - Alțâna - Movile – Seliștat – Râșnov – Rotbav – Rupea - Homorod – Saschiz – Sighișoara. Aceasta a implicat și dialogul cu reprezentanții unor instituții locale care au în custodie aceste artefacte. Cercetarea de teren a permis colectarea unui material vizual referitor la mobilierul introdus în biserică post-Reformă, retabluri, amvoane, strane și galerii. Documentele materiale pot fi coroborate cu cele textuale pentru a reconstitui modelele devoționale ale comunității luterane în epoca modernă timpurie.

Biserica evanghelică din Homorod

Dr. Mária Lupescu-Makó, Dr. Radu Mârza, "SENDING GREETINGS DURING THE GREAT WAR", comunicare în cadrul Conferinței Internaționale *WORLD WAR I. The other Faces of the War*, Cluj, 12-14 Octombrie 2015

În ultimele decenii istoricii și-au îndreptat tot mai mult atenția înspre cărțile poștale ca sursă primară în investigația istorică. Ele au devenit atrăgătoare pentru istorici din numeroase motive, unul dintre acestea fiind conținutul acestor mici exemple de corespondență. Lucrarea de față a început cu o curiozitate a autorilor, materializată într-o serie de întrebări: reflectă aceste cărți poștale războiul? Sunt prezenți cei care scriu despre război

în aceste cărți poștale? Ce scriu oamenii pe aceste cărți poștale? Cine scrie aceste cărți poștale și cui sunt ele adresate? Aceste întrebări au constituit punctul de plecare pentru prezenta cercetare care explorează războiul văzut prin ochii „micilor” participanți la marele război, oamenii obișnuiți, cu ajutorul scurtelor mesaje scrise pe acest suport.

Pentru scopurile prezentei cercetări, autorii au folosit un număr și un tip limitat de cărți poștale: cele care au circulat în Austro-Ungaria în anii 1914-1918, scrise de expeditori anonimi în română, maghiară, slovacă și cehă.

<http://iww2015.conference.ubbcluj.ro/ProgramWWI.pdf>